Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 23. (10.698). Львів, вівторок 2. лютого 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

Редакция і адміністрація: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. переднол. Рукописи не звертається.

Передплата: Місячно в краю 4'50 зл. За границею: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 750 зл., Австрії 7'50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. Ціна одного примірника 20 сот.

Політосвіта на Радянськ й Україні.

Більшовики намагаються опанувати українське село всякими доступними їм, та всякими можливими засобами. Але всі їх змагання, вся вложена в них енергія дають дуже непоказні наслідки. Спочатку будували правлячі кола всі свої рахунки про союз робітництва з селянством на сільській верстві незаможних і бідняків. Тепер махнули на них рукою, та започаткували від якогось часу орієнтацію на середняка. В тій цілі позбавили вони комітети незаможних селян офіційного становища радянської експозитури на селі, в тій цілі перетворили їх у чисто професійні установи клясового, незаможницького характеру з комуністичною ідеольогією, але без давних політичних і виконавчих функцій. Попри них істнують і відомі селянські комітети взаїмодопомоги. Ні одні ні другі не стоять тепер на висоті. Останні не мали поводження ні вигладів на розвиток від самого їх заснування, бо не могли витримати конкуренції з комітетами незаможних. Коли ж комнезами зреформовано, то й вони почали нидіти тому, бо позбавлено їх найважніших і найбільше приманчивих функцій тобто виконавчо-політичних. Минулося розкуркулювання, минулася контроля над заможнішими елементами, минулося хазяйнування чужим добром, не стало тим самим і притягаючої та движучої сили для комнезамів. Паном положення на селі став середняк покищо без ніяких політичних прав і без ніякої ініціятиви. І комуністичний рух на селі завмер.

Для політичного освідомлювання і комуністичного виховування села закладали всюди т. зв. сільські будинки (сільбуди) і хати читальні, або клюби. В них мав селянин обзнайомлюватися з азбукою комунізму, в них мав виробляти свій новий світогляд. Доки процвітали давні комнезами, доти ці сільбуди та хати читальні сяк-так вегетували. До них з обовязку ходили всі члени комнезамів, тобто ті, що робили сільську політику, що почували себе панами положення. Не йшли і не мали туди доступу всі неупривілейовані, отже середняки і т. зв. глитаї. З реорганізацією комнезамів підупали і сільбуди та инші подібні установи. Недавно наводили ми голоси деяких політосвітніх діячів про те, що ті установи не відограють на селі ніякої ролі, що ніхто ними не інтересується, а в двох випадках ті діячі жалували навіть за скасованими „Просвітами", які не мали політосвітного завдання, але загальноосвітне і які були загально доступними, в тому й мали велике число прихильників поміж селянством та розбуджували в них заінтересування саме не політичними, але загально-освітніми справами. Отже і підхід до опановування села при допомозі сільбудів, хат-читалень і комуністичних клюбів — теж завів.

Дня 21. січня почалася в Харкові третя так звана Всеукраїнська політосвітня нарада. Сумно вона представляється. На ній засідали 152 делегатів з цілої України. Поміж ними переважають робітники т. зв. низових організацій тобто, районових і сільських. Отже на поверх 10 тисяч сільських громад (не сіл!) і на поверх 600 районів у Всеукраїнській політосвітній нараді бере участь аж 152 делегати з місць. І це діється не зважаючи на те, що політосвітню роботу підтримує держава, що дає на неї великі гроші, що утримує окремі школи для підготовки політосвітніх діячів! Виходить, що справа політично-освітньої діяльности на селі стоїть кепсько.

Від якогось часу бачили і урядові чинники радзаради цей застій на полі політосвітньої роботи в селі, а тому й впровадили добровільне членство до сільбудів для поширення членства поза членів комнезамів, ввели до них виборність органів правління і контролю над ними. Всі ці засоби мали причинитися до збільшення самодіяльности сільських мас на політосвітному полі. На жаль і це завело. А тому тепер висунено дещо ширші завдання для сільських т. зв. політосвітніх установ. В. Мусієнко пише про них у передзїздовій статті у „Вістях" так: „Змістом всієї роботи повинна бути ліквідація всякої неграмотности: „технічної, сільсько господарської, природничої, політичної тощо". Отже політична неграмотність прийшла аж на четверте місце. Давніше стояла вона завсіди на першому. А на самому зїзді сказав той же Мусієнко (завідуючий Всеукраїнською Управою Сільбудів), відкриваючи його, ще краще: „Ми тепер вступаємо в новий етап нашої роботи. Досі ми здебільшого обєднували і збирали біля сільбудів увесь громадський активний елемент. На шестому році нашої роботи ми повинні забезпечити культурні потреби селянства, яке в деякій мірі вже виявляє потяг до знання й інтерес до культурних питань".

Ось якими крутими шляхами дійшли радянські діячі до того, що перед тим негували. Селянинові треба дати перш за все загальну освіту, треба попрацювати над його культурним піднесенням, а тоді він уже сам розбереться і в тому, яка політична партія для нього найбільше підходить. Комуністи бажали робити навпаки. Та це їм не вдалося і вони приневолені відступати навіть на політичному полі в сторону „буржуазних предразсудків" так же, як відступили вже і ще далі відступають на инших ділянках життя.

В. М.

Радянська Україна.

Новий склад Всеукраїнської Ради Народнього Господарства.

Всеукраїнська Рада Народнього господарства має тепер таку президію: В. Х. Аусем, голова; Золоторьов, перший його заступник; Власенко, другий заступник голови; Адріянов, Бенчін, Дубко, Маслов, Судаков, Рухимович і Трейдуб, члени управи.

(„Вісти" з 22. I. 925).

Перепідготовна червоних директорів.

Харківські червоні директори, обєднані в клюбі червоних директорів, звернулися з проханням до президії ВРНГ., щоби утворити при клюбі короткотермінові курси для перепідготовки черв. директорів і їх кандидатів. („Вісти").

Українізація в комунальних установах.

Центральна Управа Комунгоспу видала розпорядок, на основі якого всі його установи і підприємства повинні давати що тижня звіти про стан українізації. За один з останніх тижнів вислали комунальні установи Харкова 780 всяких ділових паперів і письм. З них 331 було написано українською мовою а 419 російською. Виходить, що українською мовою полагодили 37·8 відсот. а російською 62·2 відсотків справ. Натомісць одержали ці установи за тойже час 333 письм українською мовою і 389 російською. Курси української мови трівають на деяких підприємствах комунгоспу і тепер не зважаючи на те, що речинець для української мови вже минув. (За „Вістями" з 22. I.)

Жидівська кольонізація.

В московських „Ізвестіях" появилося інтервю з керманичем жидівської кольонізації в УСРР Капіором. Він сказав, що в минулому році віддано на Україні 58 тисяч десятин землі виключно для жидівських кольоністів, з чого 42 тисячі десятин було змеліоризованих. В минулому році переселилося в степову полосу 14.618 людей, при чому кожна родина (двір) засіяла по 6 і пів десятини. Переселення мало колективний характер. Повстало і кілька земельних комун. В цьому році відведено для жидівських переселенців кольоністів 50 тисяч десятин, на яких має повстати 4.000 дворів. Крім того 500 родин одержить землю на Кримі.

Виділювання грецьких громад.

Президія ВУЦВК-ту вирішила виділити національні грецькі сільради в окремі компактні групи. Центральний Комітет для нацменшостей має провести цю справу практично в життя, при чому повинен поступати так, щоби з виділених громад можна було творити окремі національні грецькі райони. В районах з мішаним населенням для грецького населення мається забезпечити урядове обслугування грецькою мовою. В Маріупольській і Сталінській округах рішено створити штатні посади для грецьких членів при бюрі національних меншостей. Комісаріятові Народньої Освіти доручено вжити заходів для скорої ліквідації неписьменности серед грецького населення, бо воно культурно дуже відстало. Наркомосвіти має подбати і про видання літератури та підручників у грецькій мові і про підготовку педагогічного персоналу для грецьких шкіл. Наркома Земельних Справ дістав доручення перевести в грецьких районах т. зв. внутрішньо селищний землестрій.

(„Вісти" з 22. I. 1925.)

Зїзд пролетарського студентства.

Дня 26. січня ц. р. в 6-тій год. вечера почався в Харкові перший Всеукраїнський Зїзд пролетарського студентства. Зїзд відбувається в Палаті Праці. На зїзді присутні делегати Західної України.

З польських справ.

Страйк телефоністок у Варшаві неполагоджений. 300 телефоністок не покидає своїх бюр, щоби на їх місце управа не могла прийняти инших. Телефонічне получення дають тільки абонентам урядовим, військовим і громадським. Дотеперішні пропозиції компромісу відкинули. Домагаються 5 прц. додатку і збірного контракту. Деякі варшавські абоненти задумують почати процес з телефонічним товариством за втрати внаслідок страйку.

Страйк трамваєвників також продовжується, без огляду на гострі загрози дирекції. Також робітники в електрівні домагаються підвишки. Варшава може лишитись без світла.

Для державної ощадности уряд спробує здійснити ще один проєкт: поодинокі державні підприємства матимуть якнайбільше самостійности і будуть відокремлені, щоби придбати більше доходів.

Предмети буденного вжитку, їх ціни, підпадуть під новий розпорядок, над яким радять міністри й представники господарства.

Звільнили зі служби ген. Пасєського, шефа депаргам. кінноти у м-стві військ. справ, у звязку з якоюсь неясною урядовою продажею 7.00 коней.

Під Вильною впав військовий літак; убитий летун і одна стара жінка під його тягарем.

Безробіття росте далі: в останнім тижні у цілій державі число безробітних знову зросло більш на 13.567 осіб. Загально всіх є 355.347 осіб.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Ked. czas. „Dilo" Nr. 39/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 19 (10.694) z dnia 28. stycznia 1926 r. pod tytułem: 1) „Konsolidacja" w ustępach między słowami: a) z uspiaznos y... a słowami: ważnyj je, b) między słowami: anemicznyj... a słowami: „Słowo Polske, c) między słowami: ukrainskoho naroda... a słowami: bezpiy-strastni obserwatory, d) między słowami: wo... perekrywały... a słowami: lenkowskij polske, e) od słów: nacionalnych menšoslej do końca tego artykułu, 2) „Za ridnu zemlu i szkołu" w ustępie między słowami: dytiator szaciowyci... a słowami: wiczewyky rozijszłysia, 3) W rubryce „Nowynky" z notatki czwartej tytuł i ustęp między słowami: kongres do Stanysławowa... a słowami: Dołuczena do łysta zawiera znamiona zbrodni a to: ad 1) i 2) z § 65 a) ustawy karnej, ad 3) występku z § 302 ustawy karnej uznał dokonaną w dniu 27. stycznia 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. pras. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. ö. Lwów dnia 28. stycznia 1926 r.

Hawel.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" сконфісковано в двох місцях. У статті „Правовість" сконфісковане одно місце, дословний переклад з варшавського „Роботніка", в статті п. з. „Те саме", що обговорювала новий жалкий розпорядок на пошті, сконфісковано закінчення. Це 11-та з черги конфіската нашого часопису в цьому році.

— **З постійної хроніки.** До монастиря Василіянок при вул. Потоцького вломилися невідомі злочинці і забрали велику скількість жіночої гардероби, вартости ок. 300 зол. — До крамниці Вольфа Рубінштайна при вул. Ходімській 9 прийшла якась невідома жінка нібито з метою купити собі товарів, одначе скориставши з хвилевої неуваги Рубінфельда, забрала зі стола 40 зол. і втікла. — У Иосифа Кребса при вул. Інвалідів 9 служила Анна Динек, що м. ин. розвозила по домах молоко й інкасувала гроші від консументів. Передучора вийшла вона на місто й більше не вернула. Кребс повідомив про це поліцію з тим, що Анна Динек забрала собі „на памятку" ще й 2.0 зол з його хати. Вчора її зловили.

— **Новий спис поштових урядів.** Генеральна дирекція пошт і телеграфів видає новий спис урядів і поштових, телеграфічних та телефонічних агенцій, чинних на всіх просторах Польщі. В додатку до спису долучено виказ адміністраційно-поштових округів і подано адміністраційний поділ держави на воєвідства й повіти з зазначенням їх поверхні й числа населення. Новий спис має вийти з друку цими днями.

— **Скандальна господарка в „Юрі"**, спеціяльнім уряді у Львові, що в рр. 1919—1921 мав опіку над повертаючими зі Сходу полоненими, є тепер предметом судової розправи. Як „герой" виступає в ній директор „Юра", 40-літній Збігнев Ярохоський в Варшави, людина з невідомими студіями і ще менше відомим минулим. Це тип того покрою, що кожної хвилі готов обняти всяку посаду — від директора кабарету до віщемин стра. Він обжалований — дивним дивом аж тепер! — за скандальну господарку в повіреній собі інституції, за цілу низку надужиттів і злочинів на шкоду держави. „Юр", що мав централю у Варшаві, а експозитуру у Львові й етапи в кількох инших містах Сх. Галичини, видавав полоненим документи, одіння, поживу й відставляв їх до місць приналежности. Ярохоський був директором львівської експозитури і на тому становищі допустився ріжних злодійств та дефравдацій на величезні суми. Мав він під своєю „опікою" й етапний шпиталь, в якому ділялися нечувані оргії, пиятики й забави — тоді, як за стіною вмирали люде з голоду й виснаження. Хорі діставали таку їду, що не дивлячись на голод, мусіли її викидати, а Ярохоський забирав для себе цілі сирини й паки ковбас, салямі, сардинок, вин коняків і т. д. Для себе завів спеціяльну кухню і щодня приймав кільканадцять осіб. Також господарив цукром, омастою, мясом, крупами, біллям, простирадлами й загалом усім тим, що було призначене для нещасних поворотців. Все то випродував він масами Жидам і кому попало ся. Коли ж в 1920 р. большевики були під Львовом, Ярохоський разом зі своїми річами забрав з собою до Познаня аж два вагони провіянтів. Вертаючи, забирав собі футра і всякі кращі матерії, що приходили для поворотців від американських філянтропійних товариств. Розуміється, книги фальшував і казав вписувати до книжок те, що йому було потрібне. Позатим деморалізував цілий жіночий персонал „Юра", з чого користали і його приятелі, бо проводили цілі ночі з жінками й дівчатами, що були заняті в цій інституції. Словом — ціла панама, а публична опінія і суд щойно тепер нею занялися.

— **Наївний власник 100 долярів.** Цікаву подію оповідає варшавська преса, з якої виходить, що легковірні люде не вмирають. Якийсь Семятицький хотів змінити собі 100-доляровий банкнот, а що не довіряв банкам, вибрався на чорну біржу. По дорозі стрінув якогось молодого Жида, якого спитав, де та чорна біржа. Услужний Жидок показався дуже товариським і повів Семятицького на цю біржу, тим більше, що сам хотів змінити собі 1 англ. фунт. Так зайшли вони на вул. Данилович[і]вську, де коло одного дому приступив до них якийсь панок, що вилегітимувався поліційним агентом і заявив, що вони оба арештовані як спекулянти. Після того випровадив їх до брами в сусідстві слідчого уряду. Там зажадав від обох видачі чужих грошей, забрав від Семятицького 100 долярів а від його товариша 1 фунт і повів Жидка нібито до арешту, а Семятицькому велів чекати. Розуміється — більше не показався. Семятицький ждав більше години на мнимого агента і щойно тоді зорієнтувався, що впав жертвою рафінованих ошуканців, по яких щез усякий слід.

— **Гейзери на Україні.** Радянські газети принесли таку вістку: На днях мешканці села Диканьки біля Полтави, а також і населення сусідніх сіл перелякалися наслідком сильного гудіння та вибухів, що подабали на вибухи величезних бомб. Коли ці шуми та громи проминули, виявилося, що на полі у віддаленні чотирьох верстов від Диканьки запалася земля на просторі 15 квадратових сяжнів до глибини 4 сяжнів. З тієї западні била сильно гаряча вода, що заливала сусідні поля. На місце вибуху того гейзеру виїхала окрема наукова експедиція.

— **Самовбивство німецької публіцистки.** Відома берлінська публіцистка Ельза Кин, що друкувала свої критичні нариси і статті в ріжних журналах і щоденниках, застрілилася на днях з револьверу. Причиною — сильний нервовий розстрій.

— **Голова парламенту пише оперетку.** Французька преса має сенсацію: бувший премієр міністрів Ерріо, врешті тою письменник, що видав недавно гарну повість, тепер голова парламенту, рішився зладити текст до нової оперетки. Якийсь композитор віднайшов молечу брошуру Ерріо про славну паню Рекамiе і хоче її пікантний матеріял ужити як тексту до своєї оперетки, тому звернувся до Ерріо за дозволом і співробітництвом. Ерріо згодився на це, але з тим, що оперетки не будуть ставити в Парижі, тільки в місті Ніцца. Прошу уявити собі, що подумав би загал у нас про дипльомата й великого діяча, який зайнявся би цим ділом. Неодин наш читач подумає собі, що французькі політики — неповажні, оперетко[в]і. А може їх оперетка — політична?

— **З кіна.** У кіні „Лев" дають нову фільму на підставі відомого роману Бальзака „Роман княжної де Лянже".

— **Заворушення у Львові.** Українські Громадяне заметушились! Не питають вже „Що чувати?" — тільки „Чи купили ви вже білет на Вертеп наших днів?" Бо шкода не бачити цього небувалого у нас дива: як то наші Світочі-Лялькі сповідаючись з гріхів нашого життя, одночасно будуть танцювати й співати так, як їм казали Ле-ле й Галактіон Чіпка. Вже від кількох днів перед Союзним Базаром мусить стояти постійна сторожа, бо такий натовп за білетами. Одним словом справжня революція! 1.57а) 1—1

З орґанізаційного руху.

Важні постанови надзвич. загальних зборів відпоручників духовенства львівської дієцезії для справ вдовичо-сиротинського фонду.

Дня 31. XII. зїхалися до Львова відпоручники деканатів львівської дієцезії на надзвичайні загальні збори з метою перевести санацію вдов.-сиріт. фонду, який наслідком воєнних подій зовсім захитаний. Від ряду літ фонд цей майже не сповняє своєї мети, якою є на основі статуту: „надавання запомог убогим і до зарібкування неспосібним вдовам і сиротам по священиках, які мали приміщення в якнебудь душпастирськім уряді в межах львівської гр.-кат. митрополичої архидієцезії".

Хід нарад був незвичайно поважний, з промов численних бесідників видно було, що справа помочі вдовам і сиротам для всіх учасників важна й пекуча.

Комісія, що завідує фондом, є під безпосереднім доглядом митрополита. Вона предложила загальним зборам до ухвалення внесення, яким усе парохіяльне духовенство дієцезії зобовязується відступати щомісяця зі своєї платні 10 проц. на фонд вдів і сиріт. Внесення комісії в поіменнім голосуванні принято одноголосно. Тою ухвалою дали відпоручники іменем всіх ними заступлених священиків доказ великого зрозуміння положення вдів і сиріт і охоту до жертви, бож відомо, що платня духовенства в Польщі менша, як була за часів Австрії, а також матеріяльні відносини дуже змінилися в його некористь.

Після переведення реєстрації всіх вдів і малолітних священичих сиріт деканальними урядами буде комісія вдов.-сиріт. фонду в можности виплачувати вдовам і сиротам місячну платню в тій висоті, в якій платить держава „дар ласки" а саме в сумі 15 зол. місячно. Квота ця також дуже нуждена й не змінить вона багато гіркої долі вдів і сиріт, все ж таки в порівнанні з тим, що вдови й сироти досі з фонду побирали, є це великий крок наперед.

Другим важним рішенням надзв. загальних зборів було принятте внесення комісії, яким основано похоронний фонд для членів, що платитимуть датки до фонду вдів і сиріт. На випадок смерти священика, який платив датки до фонду вдів і сиріт, комісія виплачуватиме вдові або родині (оскільки помершій не лишає вдови) поважнішу суму на покриття коштів похорону. Окремих датків на цей фонд побиратися від священиків не буде. Рішення це викликало загальне вдоволення серед учасників зборів, бо відома річ, що коли священик умирає по довгій недузі, то звичайно родина не має потрібної готівки на справлення похорону. Рішення це вдоволить особливо тих священиків, що платитимуть місячні датки до фонду вдів і сиріт, хоч самі бездітні або вдівці, бо видаток їх вернеться їм у значній части на випадок їх смерти.

Додати належить, що в переведенні повищих важних станових рішень духовенство львівської дієцезії взорувалося на прикладі духовенства перемиської дієцезії, яке вже перед роком вищою щомісячною квотою оподаткувалося на ціль своїх вдів і сиріт. *о. Е. Б.*

Всячина.

Гонорари англійських письменників. Делегати париського Союзу письменників радили недавно під проводом міністра освіти над засобами підмоги для французьких письменників. Зі сотні письменників тільки пять живе з пера. Є гурток авторів пєс, які щорічно заробляють міліони, але їх є мало. Деж краще як у Франції? Зібрали для цього питання матеріял і побачили, що раєм письменників є Англія. Там письменники не тільки не голодують, але й збивають гроші. Не диво: читаюча англійська публика тягнеться від Льондону крізь Европу, Азію, Америку та Австралію. Найкраще плаченим англійським письменником (себто і на світі!) є Хол Кен (Hall Caine). Не чули? Жаль, бо він пише до сліз зворушуючі, сензаційні повісти. Його річний дохід наближується до 120 тисяч фунтів; одержує більший гонорар як бувш. кайзер Вільгельм, що недавно за одну статтю для американського часопису одержав за кожне слово доляра — не дорівнює Кенові, якому платять за слово більш як два доляри. На другому місці за ним Крезом іде Сер Джемс Беррі. Не чули? Жаль, бо він пише preгарні пєси і заробляє річно з 50.000 фунтів. За ним іде той, якого вже знаєте бодай з прізвища: автор фантастичних романів Уельс. Він заробляв би ще більше, як 20.000 фунтів, але пише мало і не хоче писати до часописів. Нарівні з ним у гонорарах стоїть Бернард Шов. Далі ще Арнольд Беннет, драматург і повістяр. Та трапляється й так, що якийсь менший автор одним златним твором здобуває відразу масток, як це трапилось з англійським драматургом Гатчінсоном, що за одну пєсу заробив 100.000 фунтів. Добре бути Англійцем та й годі!

Величавний електромагніт. Міліон франків призначив недавно невідомий меценат для фізичної лябораторії париської Сорбони, з тим, щоб дати їй змогу побудувати велитенський електромагніт. Треба вволити волю філянтропа і париські фізики заходяться біля будови цього апарату. Англійський університет в Кембрідж, де працювали Максвель і Рутфорд, випередив Париж. Російський інжинір Капіца придумав ще більший апарат, з магнітним полем сили 500.000 гавсів, себто інтензивности більшої вдванадцятеро як найбільші магніти. Діяльність такого магніту обмежується всього до сотої частини секунди, але і цей час вистарчає для зроблення експерименту.

Магараджа та баядера. У Льондоні ведеться тепер процес, який можна живцем перенести на фільму. Перша дія історії відбулась у Бомбаю минулого року. В околиці Бомбаю, на вулиці напали на авто бандити в масках. Автом їхала баядера Бегум і її приятель, багатий купець Бавля. Шофера і купця застрілили, а баядері порізали шаблею голову. Надїхав автом англійський офіцир і почав стріляти до бандитів, які втікли. Баядера, танцюристка Бегум, 20-літня чудова Індійка, була улюбленою жінкою молодого магараджі з Індоре. Та хоча він обсипував її дарунками, вона втікла з гарему свого володаря до купця Бавлі. До купця доходили листи з погрозами. Їх наслідком був плянований атентат. Бегум подужала і виїхала до Льондону, де живе, втративши свою красу від зрадної шаблюки. Тимчасом англійська влада повела слідство в справі атентату на неї. Виявилось, що одним з атентатчиків був її вітчим, якого підплатили якісь невідомі люде, намовивши до вчинку. Два инші були звичайними жовнірами; четвертим капітан придворної сторожі. Трьох перших засудили на смерть — повісили. Віцекороль Індії льорд Рідінґ не хотів їх помилувати. Капітанові сконфіскували все майно і прогнали з держави. Та на цьому не скінчилось. Найшли і лист Магараджі до капітана, якого заохочував він до замаху, обіцюючи за це високе військове становище. Льорд Рідінґ мав доказ в руках. Під натиском англійського уряду, магараджа буде приневолений зректись свого престола. Пристрасть до баядери буде коштувати його дорого. І буде це перший магараджа, якого за таку „дрібницю" так суворо укарали.

Боротьба з Дарвіном. Америка є краєю чудаків, які для здійснення своїх ідей здобувають величезні гроші. Один і таких, провідник терористичної фанатичної партії Ку-Клюкс-Клян, Юнг Кларк, що вже відсидів у вязниці за численні злочини, починає тепер боротьбу з теорією Дарвіна. Цього літа починає він пропаганду проти Дарвіна і засніє у більших містах Злучених Держав, Канади, Австралії та Англії спеціяльні бюра. На ту ціль має він скромну суму міліон долярів. Нема сумніву, що його численні прихильники, які щойно тепер появляться, заробиваючи заробіток, наслідуючи його, стережуть найкраще своє мавпяче походження.

Далекосяглий винахід. Французький хемік Шарль Генрі, зробив прямо дивне майже чудо: він перемінив молоде вино — у старе, столітнє. Відомо, що вино чим старше, тим смачніше та довоє. Тільки час може надати їм своєрідний смак та запах. Довгими роками лежить таке вино, мов мертвий капітал, на те, щоби його хтось колись випив, як нас уже не буде. Не диво, що вчені, які розуміли цю кривду, пробували прискорити процес дозрівання вина. Метода французького хеміка лежить у тім, щоби вино піддавати впливові сильної електричної течі, з напруженням 70.000 вольт. Ця теча відокремлює з вина постороні тіла, які його занечищують. Крім цього повстає хемічний процес, що витворює в вині своєрідний запах. Після трьох годин вино стає старим і знавці впевняють, що не ріжниться у смаку від инших старих вин. Революція та й годі! Всі ті, що держать до цього часу вина у своїй пивниці, а можуть дозволити собі піддати нове такі досвідам, можуть вино з пивниці випити.

✝ Посмертна згадка.

Лідія з Мацілинських Билинкевич, жінка греко-кат. пароха, померла у Відні після тяжкої, довготревалої недуги дня 26. січня ц. р. в 50. році життя. Похорони відбулися в пятницю, дня 29. січня, з каплиці загального шпиталя на центральний цвинтар у Відні, де домовину зложено до родинного гробу. Поминальне богослуження відбулося в суботу, дня 30. січня, в гр.-кат. церкві св. Варвари. В. І. П.

ЖЕНА і ДІТИ запрошуть Рідню і добрих знакомих на

Заупокійне Богослуження

по помершому дня 3. лютого 1925. р. в Долині невіджалованої памяти

Михайла Яримовича

старшого судді, яке відбудеться в Парохіяльній Церкві в Стрию дня 3. лютого 1926. р. о 8. год. рано.

ОПОВІСТКИ.

Український Театр Союза Артистів, саля Муз. Т-ва ім. Лисенка:

Станиславів, саля Українського Сокола.

Понеділок 1. Лютого „Тайфун" пєса на 4 дії Ленгеля., з участю п. С. Федорцевої і Н. Левицької.

Богородчани саля Просвіти.

Второк 2. лютого „Монахи", французька комедія на 3 дії Глера.

Середа 3. лютого „Співець свого горя", драма на 3 дії О. Димова.

Коломия.

Четвер 4. лютого „Тайфун" з участю п. С. Федорцевої і Н. Левицької.

Пятниця 5. лютого „Монахи". 2—2

І. Загальні Збори „Українського Товариства Прихильників Спорту" відбудуться у вівторок дня 2. лютого 1926 р. о год. 5. попол. в салі бібліотеки тов. „Просвіта". 2—2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

їнська Парляментарна Репрезентація негайно поставила в соймі нагле внесення в справі українського університету. Тоді і польський сойм і мін. Стан. Грабський і всі инші „приятелі" українського народу та його культурних змагань матимуть нагоду спрецизувати своє становище до справи українського університету і вирішити її ухваленням соймового закону. Ф. Ф.

По широкому світі.

Вислідки париської наради. Конференції Чемберлена з Бріяном, торкаються таких пунктів: — вступ Німеччини до Ліги Націй буде поладнаний у найблищім часі, окупаційні війська в Надренщині будуть знижені з 75.000 до 60.000, без означення речинця, конференція розброєння проєктована на половину світня; справа признання постійного місця в Раді Ліги Націй Німеччині звязана з признанням такого місця одночасно Еспанії та Польщі; за пропозицією Чемберлена та Бріяна Ліга займеться спеціяльним міжнародним договором проти фальшування грошей.

У Данцігу пічне урядувати комісар Ліги Націй, Ван Гамель, 21 го лютого.

„Селянський конгрес".

Станиславів, 30. січня 1926.

Т. зв. „Селянський конгрес" відбуваєть-ся в салі польського „Сокола" під охороною поліції, яка стереже „конгресистів". В салі находиться понад 200 осіб.

„Конгрес" проходить дуже мляво. Його аранжери лякаються неділі, в якій робітництво буде вільне від праці і тому конче хотять його закінчити сьогодня в ночі. На всякий випадок зарезервовано для них другу салю (ім. Монюшка).

Одночасно відбувається у великій салі Українського „Сокола" українське віче, на яке явилися посли: Любарський, Назарук, Паляюк і Пашук та сен. Пастернак. Явилися на віче теж станиславівські й околичні діячі, як д-р Л. Бачинський, д-р Ю. Олесницький, д-р Ів. Макух, д-р М. Николайчук, д-р Ів. Садоцький, д-р Вол. Левицький, д-р О. Левицький, д-р Ів. Подворський, д-р Навроцький і ин. Салю виповнили селяне Станиславівщини, Товмаччини, Надвірнянщини й Богородчанщини. Шісторатисячна селянська маса серед незвичайного підйому вислухавши промов послів, ...

Страйк у Варшаві.

Варшавські телефони й трамваї далі не ваочинні, уряд що кілька годин одержує інформації про стан страйку. Рада мін. радила над предложеннями для страйкуючих, покищо усунено небезпеку страйку в електрівні. На зборах телефоністок у м. Лодзі рішили поперти чинно варшавський страйк, коли дістануть вказівки з Варшави. Союз шоферів і фахові ... матеріяльну поміч трамваярам. Всі ... робітники мають поперти страйкуючих, числиться з попертям із Лодзі і Домбровського басейну. До тел. станції в Варшаві вдерлася якась люде з однаками „Паста" (Польська акц. Спілка телефонічна) і намагалися усунути присутн. Там тел. фоністки. ... кілька страж. жінок. Двома побитими ... ратункова станція. Крім цих були ще инші ранені. Телефоністки пильнують будинку тел. централі. Тому що уряд „Паста" й телефоністки не могли порозумітися на протязі 5 днів, уряд не ожидаючи, щоби страйк протягався, уповажнив міністра ин. спр. установити й виконувати держ. управу в відношенні до „Паст-и" й іменувати держ. управителя.

Управитель мав би привернути функціонування телефонів а спірні справи передасть комісії, в якої склад увійдуть представники мін. справедливости, промислу, торговлі, праці і сусп. опіки. Управителем цим іменований варшав. адв. Урбанович.

На троянському коні.

Мін. Грабський про свої спроби виіначити справу українського університету.

Перед замовленим представником „Кур. Варш." розповідав мін. Грабський свої намагання пиняти вивести в поле українських учених в університетській справі.

На запит: „чим пояснює собі п. міністер відсутність руських членів організаційної комісії (роз. п. скликаної конференції — Ред.), скоро „Русини" голосять всьому світови, що досі Польща не дала їм спромоги одержати вищих викладів (sic!) в їх рідній мові?" — відповів мін. Грабський:

Відома є загальновідома деклярація державної льояльности, зложена одним з найвизначніших и иншах малоруських учених (а може руських малоучених? — Ред.), яка тої деклярація бажає розвитку малоруської (sic!) культури й цивілізації. Маю на думці деклярацію д-ра Г. Смаль-Стоцького, який недавно в листі до „Кур. Варш." виясняв, що згадана заява була зроблена в порозумінні з иншими руськими ученими. Одначе руські політичні чинники, яким не на руку співжиття Русинів з Поляками в границях польської республики, почали робити натиск на руських професорів, щоби вдержалися від участи в скликаній мною на 20. січня ц. р. конференції, поки польський уряд не порозуміється з руськими політичними організаціями. В тому змислі написав мені листа проф. д-р К. Студинський, просячи відложити конференцію".

Далі мін. Грабський заявляє, що його напрямною є, що всі шкільні справи можуть бути розглядані виключно на грунті цивілізаційно-культурних проблемів, а не на грунті партійно-політичних торгів. „Тому я повідомив проф. К. Студинського, що не бачу ніякої раціональної причини до відложення конференції". Вкінці Ст. Грабський підкреслює, що намагання звести шкільні справи на „невідповідний грунт зовсім не приспішить полагоди руської університеської студії (sic!). Корисна для руського загалу розвязка університетської справи є вповні залежна від відповідного розуміння тієї справи в руськім громадянстві, а перш усього серед руських учених".

Політичні новини.

Нова прогулька послів польського сойму до СРСР.

Після повороту останньої прогульки послів польського сойму до СРСР., посли Єреміч і Матла організують нову прогульку до СРСР., тим разом лише до Мінська. У прогульці взяли би участь усі білоруські посли. Покищо нема потвердження тої чутки.

Радянсько-франц. переговори.

Президія центр. викон. комітету СРСР. іменувала делегацію до російсько-французьких переговорів у справі довгів. На чолі тої делегації, що складається з 9 чоловік, є Раковський.

Італійський парлямент прийняв льокарнський пакт.

У тайному голосуванні Італійська палата прийняла льокарнський пакт 254 голосами проти 6.

СРСР. будує підводні човна.

Виконуючий комітет СРСР. ухвалив будову 25 підводних човнів місткости 700 тон. Човна призначені для оборони Ленінграду.

Мадярська афера.

Будапештенська прокуратура поручила поліції перевести доповняюче слідство. Французькі функціонарі передадуть мад. властям весь матеріял у справі фальшивників, зібраний за кордоном. Акт обвинувачення міститься на 81 сторонах маш. письма, видрукований в 8. примірниках.

Кольонія евакуована.

З Кольонії повідомляють про одушевлені манифестації населення з приводу оконечної евакуації англ. військ. Останні англ. відділи кинули казарми 30. І. в 3. год. машируючи на двірець. На головній пл. з будинку готелю, де жив гол. командуючий анг. військ, опустили англ. прапор серед незвичайного одушевлення й окликів радости стотисячної товпи й вивісили прапор з красками м. Кольонії.

Л. Джордж іде до СРСР.

„Стендерд" повідомляє, що Л. Джордж одержав з радянських кол запрошення відвідати СРСР. Згадані кола запевняють Льойда Джорджа, що в СРСР. матиме повну свободу рухів. Льойд Джордж хоче покористуватись запрошенням трохи пізнійше, коли на це позволить положення ліберальної партії. Разом із ним мають виїхати знавці, що знають відносини царської Росії. Анг. делєгація зверне увагу радше на економічні справи як на політичні.

Італ.-фр. взаємини.

„Ле Журналь" повідомляє, що розмова Бріяна з італ. мін. фінансів Вольпі торкалась м. и. справи тіснійших фр.-італ. взаємин.

Уряд Бетлена уступить.

В політ. будапештенських колах кажуть, що уряд Бетлена уступить небаром. Тепер уряд хоче відложити сесію парл. і занехати дискусію над фальш. аферою.

За зірвання англ.-рад. взаємин.

„Обсервер" повідомляє, що кількох послів в англ. палаті громад домагалося зірвання дипльоматичних взаємин з СРСР. у відповідь на рад. протибритійську політику. Посли зголосили наглі внесення.

В здоровому тілі...

Піддержуймо наші спортові організації.

„В здоровому тілі здорова душа", казали старинні Греки і привикали до того, щоб виховати здорове покоління, котре дальше мало б продовжувати ідеї своїх батьків. Через поширення спорту серед молоді, Греки мали на меті виховати свою молодь у найкращім розвитку фізичної краси і сили, а це мало неабиякий вплив на розвиток духових прикмет людини, її характеру й творчих здібностей. І тому то Греки надавали спортові таке важне значіння у вихованні молоді і громадянства взагалі. Спорт поширений на все громадянство, вже замолоду приготовляв підростаюче покоління до всяких життєвих невдач та невигод, до єдности й солідарности, до боротьби за свої права, людські та національні.

Велике значіння спорту у вихованні громадянства зрозуміли як слід усі наші культурні народи нашої доби. Спортові організації — у всіх видах і формах — поширились з незвичайною скорістю серед всіх кол сучасної суспільности. Ідея спортових організацій, ідея спортового руху знайшла свій відгук не лише серед молоді, але також між старим поколінням. Відбуваються міжнародні зїзди, конференції присвячені справам спорту, міжнародні Олімпіяди й спортові грища, появилась велика література, ціла маса періодичних видань присвячених справам плекання й поширення спорту. Навіть у програмі шкільних установ спортові справи стали обовязковим предметом навчання.

Ідея спортового руху знайшла свій відгомін також і серед нашого громадянства, але цією справою стала займатися сама молодь; старше громадянство не доцінює ваги й значіння спортового руху, ставиться байдужо до його розвитку і тут, на жаль, молодь полишена виключно власним силам. Наші спортові організації не мають потрібного приладдя, не мають інструкторів зі спортовим підготовленням, не мають потрібної літератури, преси, не мають фондів — таких необхідних для життя й успішного розвитку кождої організації.

Наслідком цих недостач наш спорт не розвивається і топчеться на одному місці. Члени наших спортових організацій не мають належної техніки, підготовки, а виступаючи на спортових змаганнях чи грищах, часто перетомлюються та наражуються на досить неприємні наслідки для здоровля.

Тому то наше старше громадянство повинно звернути більше уваги на цю справу та піддержати ідею спортового руху та виховання. Знайдеться між нами богато таких, котрі не беруть участи в політичному житті, культурному і взагалі стоять осторонь всякого громадського руху. Знайдеться між нами богато людей з певними матеріяльними засобами і вони повинні зацікавитись бодай справою поширення нашого спортового руху. Це не є жадна політика — це не пахне жадною „революцією" або чимсь у цьому роді. За це не потягнуть до криміналу, не проженуть з посади, не поставлять під поліційний догляд. Отже повна безпека гарантія, що за спорт нікому не станеться нічого злого — кажемо це на адресу тих найбільше „полохливих", що бодай повинні піддержувати наші спортові організації та допомагати їм в міру своїх сил та засобів. Вписуйтесь у члени спортових організацій та заохочуйте инших до цього. Допомагайте нашій молоді, яка не може власними силами поставити на належну висоту цю незвичайно важну галузь громадського виховання. Також наші культурні й економічні організації повинні більше зацікавитись цією справою та відповідно піддержувати її. Коли наше спортове виховання видасть зі себе бодай дві-три одиниці, що зможуть узяти участь у міжнародніх змаганнях і там відзначаться, очі культурного світа звернуть увагу на нас бодай при тій нагоді.

З метою поборення недостач наших спортових організацій та для їх успішного розвитку засновалося „Українське Товариство Прихильників Спорту"; наше громадянство повинно більше зацікавитись цією організацією, вступати в число її членів, платити членські вкладки, щоб бодай у цей спосіб причинитися до успішного розвитку нашого спортового руху!

Перші конституюючі Загальні Збори „Українського Товариства Прихильників Спорту" відбудуться дня 2. II. 1926 р. в салі бібліотеки тов. „Просвіта", Ринок 10. II. п., в год. 5. по полудні.

Не повинно бракувати ні одного Українця, котрий не був би членом „Українського Товариства Прихильників Спорту".

Відгуки дня.

Ой, нема то краще...

Свого часу улаштили радикали віче в Райтеровичах, яке мав я за честь зреферувати в „Відгуках". Нової нагоди було того, бо мало відгуку у цілій країні, а навіть у цілій радикальній партії. Тепер приходиться мені занятися другим вічем, але вже не від радикалів, а їх конкурентів при ж. Житті і агітації пльських жестів, рухомих і нерухомих. Приходиться мені зреферувати комуністичне віче в Стрию, на якім було двох українських послів — комуністів.

Стрийщина, як відомо, межує з Дрогобиччиною, а в Дрогобиччині живі ще традиції віч посла Вітика, на яких він бив пал по панських днях і розділював їх між селян доки... не став послом.

Стрийщане чули про те все і ждали слушного часу, чей і їм всміхнеться доля устами якогось правдивого народнього трибуна.

— На віче! На віче! На віче! загуло по всьому повіті в один прекрасний дощевий ранок.

Повіт заколихався як розбурханий став і проровивши гать, рушив лавами до повітового міста.

Направлені Повітовою Радою дороги не здержали вічевиків. Кожний грязнув коліна в болоті, підав серед імпозантних калюж, але місто не віддав на хусі.

— До Стрия! Усі як один! Там приїхали наші, українські посли, що знають нашу кривду і хочуть її заладити. Ми їм розкажемо про все. Про недостачу всякі грунту, надмір податків, про зменше на заробітків і зріст кольпортерів і про багато инших пекучих болячок. А на кінець поскаржимося на упослідження нашої мови в усіх установах і урядах.

Так собі говорили Стрийщане, їдучи на віче і стрягнучи на розмоклих дорогах.

Всі галицькі партії, від монархістів до народовців, від клерикалів до радикалів, не на жарт стривожилися. Їхні вожді, випробовані партійники завою повалили на комуністичне віче.

А воно відбулося так, як усі наші віча — при імпозантній всякій ангелів-хоронителів.

Найшов посол Приступа і при комсомольцях відйомі духа присутніх почав промову. Шлях дві години тривала промова і шлях дві години учасники віча чекали коли врешті український посол зачне до у сільських вічевиків говорити по українськи.

Але даремне чекали. Пан посол занявся і хоч але, але лущив по польськи до кінця.

Учасники мало що зрозуміли з цього всього, але всеж таки дещо затямили.

Найбільше, як кажуть, подобалася їм назва „Wyzwolenie" і цю назву думають присвоїти собі раз на все. Бо чиж є ліпший епітет на того, хто має *жало на дні?!*...

Дехто закидає, що п. посол не говорив нічого про обиди України. Але то не дивниця. Не можна у двогодинній промові, поміж совітську Росію і robotniczo-włościańsku Польщу змістити ще й Україну, тим більше, що сам пан посол до недавна її не признавав.

Після двогодинної промови Приступи по польськи, говорив для зрівноваження п. Войтюк... десять хвилин по українськи.

Учасники розійшлися без відспівання гимну домів, а національні українські партії знов будуть мати незакаламучений сон.

Галактіон Чіпка.

Понад чверть століття справа українського університету є у фазі гострої актуальности. Чи треба пригадувати її перипетії? Досить згадати, що на вівтарі цеї справи ми понесли великі жертви, що вона є справою всього народу, в рівній мірі інтелігенції, як і робітництва та селянства, як вкінці української молоді. Нераз вже та справа була близька свого здійснення. На перешкоді її реалізації постійно стояли Поляки: польське громадянство, всесильне „Коло польське" у віденському парляменті польські впливи в рішаючих австрійських кругах.

З реставрацією польської держави справа українського університету найшлася в новій фазі. З одного боку вона втратила своє — так сказатиб — ратифікаційне значіння, а з другого набрала ще більшої гостроти в огляду на те, що нова влада знищила співпосідання львівського університету, поставила українську молодь й українських професорів поза рямки високого шкільництва, розвела безупинну нагінку на тзв. тайний (приватний) український університит, а вкінці після довших хитань й експериментів приноровила до української молоді „numerus clausus", а до українських професорів систему екс клюзії з високого шкільництва.

Перед війною домагання українського університету мало на меті не лише заспокоїти реальні культурні потреби західної вітки українського народу, але й підтвердити, перед цілим світом ратифікувати нашу культурну й національно-політичну зрілість яко нації. Після відкриття київського й камянецького університету, а тепер після істнування цілої низки українських високих шкіл на Радянській Україні і навіть на еміграції (в Чехословаччині), після боротьби українського народу за свою державність і після створення своєрідного українського державного організму над Дніпром — справа українського університету на західно-українській національній території втратила своє манифестаційно-ратифікаційне значіння. Сьогодня український народ яко цілість є нацією в повному розумінні, розпоряджаємо всіми атрибутами новітньої нації і не потребуємо підтвердження, апробати нашої зрілости і національно-культурної рівноправности з боку тих, що все ще уважають університетську справу ключем до сезаму наших душ.

Зовсім природно, що перед війною, маючи на увазі ту завершуючу наш національний розвиток мету — mutatis mutandis — ми могли вдоволитися чимбудь, навіть двома факультетами, змагаючи до того, щоби вони тільки мали назву у н і в е р с и т е т у. Сьогодня справа українського високого шкільництва на західно-українській національній території має зовсім инший характер і зовсім инше значіння. Сьогодня нам йде не про катедри, чи навіть два або й більше факультетів, але про такі високі школи, а головно про такий повний університет, який заспокоював би р е а л ь н і потреби українського громадянства. Нам не йде про два м е р т в і, чисто т е о р е т и ч н і, життєво п а с и в н і факультети, але про пристособлення нашої молоді до нинішних життєвих вимог, до боротьби й опанозування сучасного незвичайно складного життя. Розуміється, не обезцінюючи наскрізь теоретичних правничих чи фільософічних студій, мусимо в першу чергу домагатися створення медичного й господарсько-кооперативного факультетів. Сьогодня, після боротьби за найвище право нації, ми аво в ділянці високого шкільництва осягнемо те, що є вимогою сучасности, або підождемо. Ніякі охлапи не можуть і не сміють нас вдоволити. Не можемо допустити до того, щоби при нашій співучасти ту великої ваги справу зведено на манівці.

А власне Поляки, думаючи, що ми є в першій стадії університетського питання, намагаються повернути ту справу проти нас, доводячи її до карикатури. Справу українського університету воловодять Поляки від кількох літ. Ратай насильно хотів впхати його до Станиславова, його наслідники твердили, що український університет вже є, навіть в бюджеті вставлено відповідну позицію (розуміється, гумористичну), тільки „ніхто не зголошується". Вкінці, підготовляючи рішення Ради Амбасадорів, у вересні 1922 р. ухвалено відомий самоврядний закон для трьох „полуднево-східних воєвідств" (себто для Сх. Галичини), а в ньому й рамовий закон про український університет. Здавалось, що тепер справа українського університету стане на твердий грунт, тимбільше, що — як твердить пос. Стронський у „Варшаванці" — той закон має велике значіння і має характер міжнародного зобовязання. Таж після ухвалення того закона Скшинський обнюшував його в Женеві як панацею на всі наші лиха і спеціяльно вказував на постанову заснувати український університет.

Тимчасом Ст. Грабський справу українського університету зложив ad acta. Не лише те, але й не скриваючись в приватних розмовах підкреслює, що українського університету не буде. Поруч з тим в червні 1925 на т. зв. кресовій секції переводить постанову створення „Славянського Інституту", як „рекомпензату" за український університет. Поруч з тим безупинно товчеться якийсь дивоглад під назвою „Руського Інституту" в Кракові, який мав бути втиснений в рямки краківського університету, чи „Славянського Інституту", чи вкінці має істнувати поруч цих установ, але підданий під їх „високчайший" протекторат. На всякий випадок польський уряд не думає про український університет.

п. Ст. Грабський творить паритетну „організаційну комісію" (з польських і українських професорів) для „руського високого шкільництва".

Не можемо поминути підступности акції Ст. Грабського, яка виявляється замазуванням університетської справи нібито ширшим і змістовнішим терміном „високого шкільництва", не можемо поминути й способу підходження до цеї справи („посередництво" і лист д-ра Р. Стоцького). Крім того на одно хочемо звернути увагу.

В „організаційній комісії" не взяли участи українські вчені, йдучи за голосом свого громадянства, яке не хоче допускати до дальшої негідної експериментації університетського справою. Одначе з того можуть вийти деякі небажані для нас наслідки. Вже тепер пепесівський „Дзеннік Людови", повідомляючи про неучасть українських учених в „організаційній комісії", подає ту відомість в такій формі, що — мовляв — українські професори б о й к о т у ю т ь справу українського університету. Очевидно, про ніякий бойкот не може бути й бесіди але українське громадянство мусить мати певність, що тут справді йде про заснування українського університету. Отже перш усього ухвалення закону про університет з означенням його обєму і місця осідку, а опісля організація.

Одначе ні польське громадянство, ні тим більше закордонна громадська думка, яка не знає „нюансів", яка не здає собі справи з „помисловости" Грабських, може справді набрати переконання, що то Українці відмовляються від українського університету. А в тому напрямку буде ділати польська пропаганда, тим більше в хвилі, як ми ту справу видвигнемо на міжнародній арені.

Тому з метою,

зробити аргументи для себе—слід, щоби Укра-

Декабристи.[12)]

З приводу столітніх роковин революти декабристів.

В „Русскій Правді" зясував Пестель досить подрібно плян адміністраційно - політичного устрою, обговорив національну квестію і справу границь держави. Розглядаючи національну квестію, він брав на увагу право народів до незалежного істнування і право держав до забезпечення свого істнування. Ріжні народи розвивалися в ріжних умовах: одні жили колись державним життям, мають свою власну культуру і є досить чисельні та сильні, щоби створити і вдержати державну незалежність; другі ніколи не творили держави, все входили в склад більших державних організмів і є за слабі та не мають передумов до самостійности.

Як виявив пізніший розвиток подій і стихійне відродження недержавних націй, Пестель грубо помилявся. Також під тим оглядом, в квестії національній і національно-державній був він під впливом пересудів свого часу. Особливо впадаючим у вічі є його замилування до державного централізму. На єдність і неподільність держави кладе він дуже велику вагу. Ту єдність бажає він осягнути культурною й язиковою уніфікацією. За винятком Поляків всі національности и племена Росії „будуть сполені в один народ". Маючи на меті перевести те культурне й язикове злиття Пестель стоїть на становищі повної р у с и ф і к а ц і ї!

За часів Олександра І. Польща була політично й культурно зовсім відділена від Росії. Імператор не лише шанував польську конституцію, але навіть задумував повернути Польщі значну частину українсько-білоруських земель. Не всі декабристи були такі щедрі, як Пестель і Олександер І. Декабристи Микола Тургенєв і кн. Орлов та його приятель Дімітрієв-Мамонов домагалися знищення навіть імени Польщі; крім Конгресівки в склад Росії повинні були увійти пруські й австрійські провінції б. Польщі.

Згідно зі своєю теорією про народи з державною традицією і власною культурою та народи без традиції і культури, Пестель признає державну незалежність Польщі під умовою, що польська держава заключить з Росією тісний союз. Одначе передумовою державности Польщі є приняття нею російського (пореволюційного) державного устрою. Найвищі власти Польщі мають бути зорганізовані на російський зразок; іменування і вибір урядовців має відбуватися в спосіб, означений Пестелем в „Русскій Правді"; всі привілеї аристократії, родової й грошевої, повинні бути знесені. Польська держава не може створитися самостійно, тільки шляхом відступлення Полякам відповідних губерній тимчасовим російським урядом.

Границя між Польщею і Росією мала бути така: від Палангу (Раіgo) над Балтиком просто до Динабурга, звідсіль Двиною до Полоцька, далі річкою Умач до Березини, потім лінією Березини в напрямі Припеті, далі пинськими болотами до міста Острога на Волині, а звідсіль просто до Карпат. Як бачимо, Пестель віддавав Польщі майже цілу Литву, майже цілу Білорусь і значну частину західно-українських земель. Полудневo-східна гранична лінія Польщі по проєкту Пестеля менше-більше покривається з теперішньою польською границею.

Одначе Польща мала одержати державну самостійність тільки після сповнення всіх передумов і умов; в противному випадку лишилась би в складі Росії.

На инших Славян Пестель не звертає уваги, хоч злиття „Товариства Зєдинених Славян" з „Полуд. Товариством" повинно було його спонукати до того. „Славянськими" є в нього тільки московська територія і російський народ, серед якого відріжнює він пять „діялектів" і національних відмін, а саме: Русскі, Малороси, Українці, Руснаки і Білоруси. Як бачимо, то український народ виступає у Пестеля аж під трьома назвами. „Товариство Зєдинених Славян" змагало до федеративного союзу славянських народів, маючи на увазі вісім славянських народів-Росіян, Сербо-Хорватів, Болгар, Чехів, Словаків, Лужичан (лужицьких Вендів), Словінців і Поляків. Тут також Українців і Білорусів віддано на жир Москалів.

Незвичайно цікаво вирішує Пестель жидівське питання. В Росії і в Польщі Жиди творять державу в державі; цю жидівську відокремленість слід усунути. Як це зробити, про те повинні подумати наймудріші рабіни з правительством і виpрацювати якийсь плян для поладнання жидівського питання. Сам Пестель майже на ціле століття випереджує помисли сіоністів і проєктує переселити два міліони російських і польських Жидів до Малої Азії, де для них слід створити самостійну державу. „Такій кількости людей, що шукають вітчини, не буде важко побороть всі перепони, які їм можуть ставити Турки". Про щось подібне думав в р. 1799 Наполеон Бонапарте.

В своїй „Русскій Правді" ділить Пестель Росію, не виключаючи й міст, на волости, які є комірками державного організму. Раз в році у всіх волостях відбуваються земські зібрання (земскія волостныя собранія), що тривають шість днів. На них вибирається членів рад волостних, повітових і окружних (губерніяльних). Ці ради мають ось такі атрибуції: вислухують і обговорюють звіти управ, критикують льокальні власти, обсаджують вільні місця в адміністрації, полагоджують культурні й господарські справи даної територіяльної одиниці. Окружні (губерніяльні) ради крім того мали вибірати послів на Національне Віче" (до парляменту). Отже Пестель вводив систему посередних виборів.

Про найвищі державні установи довідуємося не з „Русскої Правди" (в якій бракує кілька розділів), але зі змісту поглядів автора, поміщених в „Державному Заповіті" (Государственное Завещаніе).

(Продовження буде.